
Region Gotlands risk- och sårbarhetsanalys

2023-2026

Region Gotlands risk- och sårbarhetsanalys

Innehåll

Region Gotlands risk- och sårbarhetsanalys	1
Inledning.....	3
Syfte och mål.....	4
Gotlands organisation och dess geografiska områdesansvar.....	4
Region Gotlands ansvarsområde och uppgifter	5
Region Gotlands organisation	5
Region Gotlands krisberedskap och civilt försvar.....	6
Nato.....	6
Region Gotlands geografiska område.....	7
Region Gotlands geografiska område och demografi.....	7
Gotlands näringsliv och turism.....	8
Samhällsviktig verksamhet inom Region Gotland.....	9
Kritiska beroenden för Region Gotlands samhällsviktiga verksamhet.....	11
Risker för Region Gotland och dess verksamhet	12
Omfattande elavbrott.....	12
Omfattande it/teleavbrott.....	13
Omfattande vattenbrist.....	13
Avbrott i transporter till, från och på Gotland.....	13
Stort utfall av drabbade	13
Sociala riskfaktorer och påverkan	13
Personal- och kompetensbrist vid samhällsstörning	13
Torka, skyfall och havsnivåhöjning.....	14
Region Gotlands generella krisberedskap	14
Krisledning.....	14
Samverkan.....	15
Identifierade sårbarheter och brister i krisberedskapen inom Region Gotland och dess ansvarsområde och geografiska områdesansvar	15
Energiförsörjning	15
It-/telekommunikationer.....	15
Vattenförsörjning	15
Transporter	15
Demokrati och beredskap.....	15
Bilaga 1. Arbetsprocess och metod.....	17
Avgränsningar	17

Inledning

Den senaste tiden har flera händelser och förändringar skett i vårt närområde och på Gotland. Rysslands invasion i Ukraina, Covid-19 pandemin och geopolitiska spänningar har lett till förändringar kopplat till prioriteringar, värderingar och politiska beslut. Hybridkrigföring, såsom cyberangrepp, desinformation, sabotage, kartläggning av infrastruktur, ökar risken för samhällsstörningar. Terroristbrottet och mordet under Almedalsveckan 2022 var ett angrepp på det demokratiska samhället med öppna politiska möten och samtal. Med anledning av det osäkra omvärldsläget har Gotland fått en ökad militär närvaro vilket potentiellt kan öka ytterligare med anledning av Sveriges medlemskap i Nato. Den ökade osäkerheten i vårt närområde och i vårt samhälle samt med anledning av Gotlands särskilda utmaningar kopplat till det geografiska ö-läget ställs sammantaget högre krav på Region Gotlands krisberedskap.

Region Gotland är enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid en extraordinär händelse i fredstid och i höjd beredskap (LEH) med tillhörande förordning (2006:637) skyldig att analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa inom regionen och dess geografiska områdesansvar. Region Gotland har därmed som uppgift att genomföra ett risk- och sårbarhetsanalysarbete som avser det geografiska områdesansvaret och regionens organisation.

I denna publika beskrivning av Region Gotlands risk- och sårbarhetsanalys redovisas på en övergripande nivå samhällsviktig verksamhet inom Region Gotlands ansvarsområde och de kritiska beroenden och risker som identifierats.

I arbetet har samhällsviktiga åtaganden identifierats, med utgångspunkt från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) definition. Identifieringen har skett av medarbetare i verksamheten med många olika yrkeskompetenser. Detta har lett till en ökad kunskap och förståelse inom Region Gotland för vad samhällsviktig verksamhet innebär.

Syfte och mål

Risk- och sårbarhetsanalysen utgör grunden för Region Gotlands krisberedskapsarbete och ska utgöra ett underlag för planering och genomförande av åtgärder. Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att:

- Öka medvetenheten och kunskapen hos beslutsfattare och verksamhetsansvariga om hot, risker och sårbarheter inom det egna verksamhetsområdet
- Skapa ett underlag för egen planering
- Utgöra en källa för information om risker och sårbarheter till medborgare och anställda.

Målet är att risk- och sårbarhetsanalysen ska ligga till grund för förebyggande åtgärder, planering och övningar i syfte att stärka Region Gotlands förmåga att hantera samhällsstörningar (extraordinära händelser).

Gotlands organisation och dess geografiska områdesansvar

Region Gotland har, enligt lagen 2006:544, ett lokalt geografiskt områdesansvar vilket innebär att vi bland annat ska verka för att olika aktörer samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet, samt under en pågående samhällsstörning.

Gotland är inom samma geografiska yta en kommun (Region), län och landskap. Det innebär att Region Gotlands och Länsstyrelsens Gotlands geografiska områdesansvar är inom samma geografiska yta. Region Gotland och Länsstyrelsen Gotland arbetar därför tillsammans för att identifiera och värdera risker, sårbarheter och kritiska beroenden avseende det geografiska områdesansvaret. Det skapar bra förutsättningar för en stärkt och väl förankrad förmåga att hantera samhällsstörningar.

Region Gotland samverkar även med andra aktörer inom RSA-arbetet för det geografiska ansvarsområdet. Samverkan sker på alla nivåer i samhället – dels med statliga myndigheter, men också frivilliga försvarsorganisationer, näringslivet och andra föreningar, i syfte att stärka Gotlands beredskap. En stor del av denna samverkan sker tillsammans med Länsstyrelsen Gotland och andra aktörer så som Försvarsmakten och Polisen, inom länets

samverkansforum, ”Samverkan och ledning inför och vid samhällsstörningar och höjd beredskap i Gotlands län”¹.

Region Gotlands ansvarsområde och uppgifter

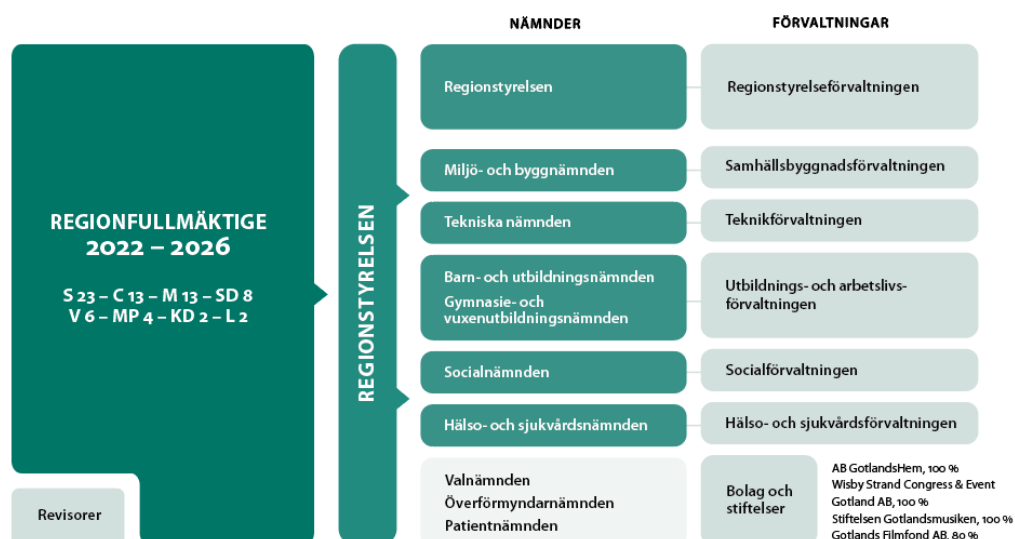
Region Gotland är en kommun med regionala uppgifter. Region Gotland ansvarar för primärkommunala uppgifter, regionuppgifter samt har det regionala utvecklingsansvaret. Region Gotlands ansvarsområde och uppgifter regleras i huvudsak av kommunallagen (2017:725), men har även genom ett antal olika speciallagstiftningar ansvar för viktiga samhällsfunktioner som oftast utgörs av obligatoriska uppgifter, exempelvis hälso- och sjukvårdslagen.

Mer specifikt ansvarar Region Gotland bland annat för:

- Barnomsorg, skola, vuxenutbildning, fritid
- Socialtjänst, äldre- och handikappomsorg, individ- och familjeomsorg, migration och flyktingmottagande
- Hälso- och sjukvård, tandvård
- Räddningstjänst
- Samhällsplanering (planering av byggande, gator, vägar, vatten och avlopp)
- Miljö och hälsoskydd, avfall- och återvinning
- Parker och hamnar
- Regional utveckling
- Kollektivtrafik
- Kultur

Region Gotlands organisation

Under mandatperioden 2022 – 2026 styrs Region Gotland av Socialdemokraterna och Moderaterna.

Region Gotland har runt 7000 medarbetare fördelade inom 6 förvaltningar.

¹ Publikation om samverkansforumet finns på [Länsstyrelsens hemsida](#)

Region Gotlands krisberedskap och civilt försvar

Region Gotland har i sin regionala utvecklingsstrategi *Vårt Gotland 2040* målet att ”Gotland har god beredskap och förmåga att hantera samhällsstörningar”. För att nå målet är *Samverkan och planering av beredskapsarbetet* en av regionfullmäktiges koncernsgemensamma prioriteringar under 2024-2027. I Region Gotlands styrdokument *Policy för civil beredskap* finns formulerade mål för beredskapsarbetet under mandatperioden.

Utifrån dessa mål sker årligen uppföljning av risk- och sårbarhetsanalysarbetet. Syftet med Region Gotlands beredskapsarbete är att minska sårbarheten i verksamheterna och att ha förmåga att upprätthålla och skydda samhällsviktig verksamhet i fredstida kriser och vid höjd beredskap. Region Gotland ska därigenom uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Sveriges krisberedskap, likaså Region Gotlands, bygger på tre principer, ansvar-, närhet- och likhetsprincipen:

Ansvarsprincipen. Den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer har motsvarande ansvar vid störningar i samhället. Den utökade ansvarsprincipen innebär att aktörerna ska stödja och samverka med varandra.

Närhetsprincipen. Samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga.

Likhetsprincipen. Aktörer ska inte göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver.

Nato

Sveriges inträde i Nato innebär att nationen nu är en del av det kollektiva försvarssystemet, vilket stärker Sveriges säkerhet genom ökad militär- och underrättelsekapacitet. Både internationellt och nationellt sker en uppbyggnad av civil försvarsförmåga. Sveriges Nato-medlemskap innebär ytterligare förändringar, då nya krav ställs från alliansen. Nato har principer som medlemsländerna åtar sig att leva upp till.

Ett Natomedlemskap medför krav på bland annat den civila hälso- och sjukvården. Region Gotland behöver bland annat utveckla beredskapen för att kunna hantera stora mängder skadade och under en längre tidsperiod. Region Gotland har ett väl utarbetat samarbete med andra myndigheter, exempelvis med Socialstyrelsen, Länsstyrelsen i Gotlands län och Försvarsmakten, i de här frågorna och kommer att fortsätta att gemensamt utveckla samarbetet.

Region Gotlands geografiska område

Region Gotlands geografiska område och demografi

Gotland är Sveriges och Östersjöns största ö med en yta på ungefär 3100 km² och cirka 800 km kust. Gotland består till stor del av skog och jordbruksmark. Ön ligger cirka 100 kilometer från fastlandet, vilket ställer krav på fungerande kommunikationer, såsom färja och flyg. Förutom huvudön består Gotland också av Fårö, Gotska Sandön, Stora Karlsö, Lilla Karlsö och några andra mindre öar.

Befolkningen på Gotland uppgår till cirka 61 000, varav runt 26 000 är boende i Visby som även är Gotlands största ort. Visby, Hansestaden Visby, finns även med på Unescos världsarvslista, och är ett av få världsarv Sverige har. Världsarvsstatusen ska tas hänsyn till i allt utvecklings-, förändrings- och planeringsarbete. Utöver Visby är de större tätorterna Hemse, Slite, Roma och Klintehamn. Vagnätet på Gotland består primärt av länsvägar, då ön saknar riksvägar eller europavägar.

Befolkningen på Gotland har ökat varje år sedan 2014. Befolkningen på ön har en hög medelålder och beräknas vara en av de regioner där andelen över 80 år förväntas vara högst år 2030. Andelen yrkesaktiva väntas därmed minska vilket kommer att påverka Gotlands arbetskraft. Gotland har därutöver en hög säsongsvariation, med en stor ökning av antal människor under framförallt sommarmånaderna.

Gotland har haft en hög byggnadstakt av bostäder de senaste åren, men trots det består en bostadsbrist inom länet. Den största delen av bostadsbeståndet, cirka 60 procent, utgörs av småhus, medan övriga beståndet utgörs av lägenheter i flerbostadshus.

Sammantaget är Region Gotland en stor kommun, samtidigt som den är landets minsta region sett till antalet invånare. Regionen består av både större tätorter, skogsmark och landsbygdsområden och har dessutom en hög säsongsvariation sett till antalet besökare under året. Variationen av antalet människor på ön, de varierade geografiska ytorna, öperspektivet och det militärstrategiska läget i Östersjön ställer ett flertal olika krav på Region Gotland och dess verksamheter.

Gotlands näringsliv och turism

Gotland har ett brett näringsliv där besöksnäringen, mat- och livsmedelssektorn, det gotländska skogs- och jordbruket, de kulturella och kreativa näringarna, sten-, trä- och tillverkning samt bygg, handel och tjänsteföretag är framträdande branscher. Sett till sin befolkningensmängd har Gotland ett stort antal företagare, där alla är starkt beroende av goda kommunikationer. Ungefär 50 procent av samtliga kvinnor på Gotland arbetar inom offentlig sektor. Drygt 80 procent av männen arbetar inom privat sektor. Region Gotland utgör den största arbetsgivaren med cirka 7000 anställda. Därefter kommer Försvarsmakten, Försäkringskassan och PayEx Sverige AB med dryga 400 anställda per organisation.

Gotland är ett välbesökt turistmål främst under sommarmånaderna då befolkningen ökar kraftigt, framförallt kopplat till kända och välbesökta evenemang såsom Almedalsveckan och Medeltidsveckan. Utöver det hålls bland annat idrottsevenemang, såsom endurotävlingen Gotland Grand National och konserter på Gotland, vilket lockar en stor mängd deltagare och publik.

Samhällsviktig verksamhet inom Region Gotland

För att kunna upprätthålla samhällets funktionalitet oavsett störning är vissa verksamheter viktigare än andra – de är samhällsviktiga. En samhällsviktig funktion är per definition en funktion som är nödvändig för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet (MSB). Funktionen kan bestå av en verksamhet, en tjänst eller infrastruktur. Enligt MSB:s definition handlar det om verksamheter som tillgodoser:

- *Grundläggande behov* som behövs för att överleva, till exempel mat, vatten, värme, vård, omsorg och kommunikation.
- *Värden* ska i denna kontext tolkas som det vi som samhälle värdesätter mest och tycker är viktigast att skydda, så som människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, demokrati, rättssäkerhet samt mänskliga fri- och rättigheter, miljö, ekonomiska värden samt vår nationella suveränitet.
- *Säkerhet* handlar om vår nationella säkerhet och suveränitet samt att värna om fred, vår demokrati och frihet.

Vid identifiering av samhällsviktig verksamhet utifrån Region Gotlands och dess geografiska områdesansvar, har i huvudsak dessa framtagits utifrån de beredskapssektorerna som ingår i Sveriges civila beredskapssystem. Inom Region Gotlands geografiska område och ansvarsområde finns bland annat nedan identifierade samhällsviktiga verksamheter.

Ekonomisk säkerhet	<ul style="list-style-type: none">• Statens servicecenter (Skatteverket, Pensionsmyndigheten, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket), Försörjningsstöd
Elektroniska kommunikationer och post	<ul style="list-style-type: none">• Föreningsägda fibernät, IT-, tele och postfunktioner, Sveriges Radio Gotland, SVT Östnytt, Gotlands Allehanda, Gotlands tidningar och helagotland.se, Teracom
Energiförsörjning	<ul style="list-style-type: none">• Elproduktion, elnät, distribution, vindkraft, drivmedelsstationer, fjärrvärme, depåer, biogasproduktion
Finansiella tjänster	<ul style="list-style-type: none">• Banker
Försörjning av grunddata	<ul style="list-style-type: none">• Lantmäteriet
Hälsa, vård och omsorg	<ul style="list-style-type: none">• Akutsjukhus, vårdcentraler, psykiatri, omsorgsverksamhet, apotek, begravningsverksamhet, tandvård
Livsmedelsförsörjning och dricksvatten	<ul style="list-style-type: none">• Dricksvatten, avloppshantering, livsmedelsproducenter, grossister, detaljhandel, distributionskedjan, veterinärverksamhet
Ordning och säkerhet	<ul style="list-style-type: none">• Polis, Kriminalvård, Kustbevakningen, Gotlands tingsrätt, Lokal åklagare Visby, bevakningsföretag
Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen	<ul style="list-style-type: none">• Räddningstjänst, Länsstyrelse, Polis
Transporter	<ul style="list-style-type: none">• Sjöfartsverket, Gotlandstrafiken, Visby flygplats, hamnar, vägar och vägghållning, kollektivtrafik, förnödenhetstransporter
Bygg, handel och industri	<ul style="list-style-type: none">• Privata näringslivet
Övrig offentlig förvaltning	<ul style="list-style-type: none">• Krisledningsorganisation, bibliotek, barn och utbildning (skola), migrationsmottagande, trossamfund, renhållning, Statens servicecenter (Migrationsverket)

Kritiska beroenden för Region Gotlands samhällsviktiga verksamhet

Ett beroende är kritiskt om det är svårt att ersätta den aktuella resursen med en annan. Ett bortfall eller en störning i kritiska beroenden kan resultera i samhällsstörningar. En verksamhet kan vara kritiskt beroende av en viss resurs, och om denna resurs försvinner eller drabbas av störningar får den beroende verksamheten snart mycket svårt att fungera och uppfylla sina prioriterade åtaganden. Resurserna kan vara bland annat fysiska och gälla personal, lokaler, tekniska system men kan också vara tjänster, rutiner, kompetens och information.

Region Gotlands kritiska beroenden (resurser) handlar i generella drag om el, vatten och avlopp, värme, mat (livsmedelsförsörjning), information och kommunikation, it- och telekommunikationer, personal- och kompetensförsörjning, samt transporter.

En del av de ovan nämnda kritiska beroenden bedöms som grundläggande för andra kritiska beroenden:

- Energiförsörjning
- Förbindelse med fastlandet
- Vattenförsörjning
- Elektroniska kommunikationer

Risker för Region Gotland och dess verksamhet

För att vidare analysera vad som utgör hot mot den samhällsviktiga verksamheten identifieras riskområden. Vid identifiering av riskområden för Region Gotland och dess samhällsviktiga verksamhet har fokus varit på fredstida kriser och gråzon (tillståndet mellan fred och krig där stater och andra aktörer försöker påverka Sveriges intressen).

Följande riskområden har identifierats för Region Gotlands geografiska områdesansvar/ansvarsområde och för den egna verksamheten (region- och kommunuppdrag):

- natur-/klimatolyckor
- andra olyckor (t.ex. transportolyckor)
- störningar/avbrott i teknisk infrastruktur och försörjningsystem
- antagonistiska hot och social oro (till exempel cyberattacker, sabotage, påverkanskampanjer/desinformation, terrorism, attentatshot från ensamagerande, grov organiserad brottslighet)
- sjukdomar och hälsohot (antibiotikaresistens, pandemi, epidemi, influensa, zoonos, epizooti)
- brister i krislednings- och hanteringsförmåga.

Utifrån dessa områden har risker identifierats och analyserats för Region Gotlands ansvarsområde/geografiska områdesansvar. Nedan beskrivs de övergripande risker som identifierats.

Omfattande elavbrott

Med en ökad grad av elektrifiering i samhället ställs högre krav på en robust och driftsäker elförsörjning. Omställningen till en koldioxidneutral industri på Gotland innebär en kraftigt ökad efterfrågan på el de närmsta åren². Ett omfattande avbrott i elförsörjningen kan exempelvis uppstå genom fysisk påverkan på distributionsnätet, väderrelaterad såsom stormar, eller fel i utrustning. Vid ett elavbrott skulle konsekvenserna bli betydande för

² Om projektet Gotlandsförbindelsen | Svenska kraftnät (svk.se)

samhällsviktig verksamhet. På Gotland pågår nu flera projekt för att bygga ett mer stabilt och redundanter elnät.

Omfattande it/teleavbrott

Omfattande it/teleavbrott kan uppstå på grund av mänskligt handlande (misstag eller angrepp), tekniska systemfel eller naturhändelser. Exempel på orsaker är störningar i satellitbaserade navigationssystem, cyberattacker, avgrävda kablar och bränder. Konsekvenserna vid ett omfattande it/teleavbrott blir stora för både invånare och näringsliv, såväl som för Region Gotlands verksamheter. Ett exempel är it-attacken som skedde mot en livsmedelskedja, vilket resulterade i att butiker på ön behövde stängas. Inom Region Gotland pågår löpande arbete för att minska risken för avbrott.

Omfattande vattenbrist

Förutsättningarna för Gotlands vattenförsörjning skiljer sig från övriga landet genom att det är en ö. Dricksvattenförsörjningen är beroende av vatten som kommer som nederbörd och det saknas möjlighet att ordna eller förstärka vattenförsörjningen från angränsande kommuner. Grundvatten är periodvis och inom vissa områden en begränsad resurs på Gotland. Den präglas av en påtaglig säsongsmässig variation i både tillgång och efterfrågan, med en kraftigt ökad förbrukning under sommarperioden samtidigt som tillgången då är som sämst. Det råder även risk för förorenat vatten. Framtida klimatförändringars påverkan på Gotlands vattenförsörjning är en utmaning.

Avbrott i transporter till, från och på Gotland

Gotlands ö-läge gör regionen beroende av transporter, både när det gäller person- och godstransporter. Avbrott i transporter innebär avbrott i distributionskedjan av varor, tjänster och material och ger konsekvenser för samhällsviktiga verksamheter på kort och lång sikt beroende på karaktär. Ökad lagerhållning av varor och material har skett för samhällsviktig verksamhet inom Region Gotland och det pågår arbete med utökad kapacitet för lagerhållning, men behovet av förbindelse med fastlandet kvarstår. Behovet av fungerande transporter och kollektivtrafik på de gotländska vägarna är även det en viktig del av en fungerande transportsektor.

Stort utfall av drabbade

Identifierade händelser med risk för stort utfall av drabbade är exempelvis transportolyckor, olyckor vid publika evenemang, pandemi och terror/attentat. Händelse med stort utfall av drabbade innebär stora konsekvenser. Möjligheten till samverkan och stöd från andra regioner eller andra aktörer är begränsade med anledning av ö-läget.

Sociala riskfaktorer och påverkan

Social oro, påverkanskampanjer/desinformation, upplopp, hot, sabotage och otillåten påverkan kan göra att samhällsviktiga verksamheter utsätts för ökad belastning och ökad oro bland personal. Utöver att människor och egendom riskerar att skadas finns risk att också demokratiska värden och rättssäkerheten påverkas. Med det förändrade säkerhetsläget är våra demokratiska fri- och rättigheter och öppna samhälle med politiska möten och samtal än mer sårbart för terrorism och andra angrepp. Det förändrade säkerhetsläget kan också skapa oro bland invånare och medarbetare. Social oro kan också öka på grund av ekonomisk osäkerhet.

Personal- och kompetensbrist vid samhällsstörning

Om personal och i synnerhet nyckelfunktioner är frånvarande eller slutar, finns det risk för att samhällsviktig verksamhet påverkas, då de kan vara svåra att ersätta. En annan risk är svårigheten att få tag på specialistkompetens. Vid avbrott i förbindelse med fastlandet ökar

denna risk då tillförsel av personal inte är möjlig. Idag finns det ett antal olika projekt/samarbeten med exempelvis frivilligorganisationer för stöd under en samhällsstörning.

Torka, skyfall och havsnivåhöjning

Klimatförändringar innebär stora konsekvenser för Gotland, både vad gäller längre perioder av torka tillsammans med hög temperatur men också av kraftigare skyfall med översvämningar och förstörd infrastruktur som konsekvens. Klimatförändringarna väntas accelerera under kommande år och kustregioner beräknas vara särskilt drabbade. Risker på grund av klimatförändringar är vidare analyserade i Region Gotlands *Klimatanpassningsplan*³.

Region Gotlands generella krisberedskap

Krisledning

För att öka förmågan att upprätthålla samhällsviktiga verksamheter arbetar Region Gotland ständigt med att utveckla krisberedskapen. Region Gotland genomför löpande utbildningar och övningar dels internt inom Region Gotland, dels externt i regionala och nationella övningar. Region Gotland har för mandatperioden fastställt en *Plan för Region Gotlands krisledning och samverkan vid samhällsstörningar* för att på koncernövergripande nivå ange hur Region Gotlands krisledningsorganisation ska organisera, leda, samverka, samordna och kommunicera vid en samhällsstörning.

För att säkerställa Region Gotlands krisberedskap under dygnets alla timmar finns funktionen tjänsteman i beredskap (TiB). TiB arbetar med omvärldsbevakning för att hålla en uppdaterad lägesbild inom regionen. TiB eller regiondirektören har mandat att aktivera central krisledning och att agera initialt vid en samhällsstörning. Vidare har Region Gotland en kommunikatör i beredskap (KiB) som är en stödresurs till TiB. KiB arbetar med kommunikativa insatser vid en samhällsstörning. Region Gotland har ett antal olika kanaler och samband för kommunikation och informationsdelning.

³ Länk till Region Gotlands Klimatanpassningsplan <https://gotland.se/utveckla-gotland/social-ekonomisk-och-ekologisk-hallbarhet/klimatanpassning/region-gotlands-klimatanpassningsplan>

Region Gotland har flera utvecklingsområden inom beredskapsförmågan, bland annat inom ledning, övning och resurser.

Samverkan

Region Gotland har utifrån sitt geografiska områdesansvar i uppgift att samverka och samordna aktörer i regionen inför och under en pågående samhällsstörning. I och med att Region Gotland och Länsstyrelsen Gotland har samma geografiska områdesansvar sker samverkan och samordning med andra aktörer (t.ex. statliga myndigheter, frivilliga försvarsorganisationer och näringslivet) framförallt inom länets samverkansforum. I detta samverkansforum ingår flera olika samverkansnätverk. Region Gotland deltar också i andra samverkanskonferenser, vilket bidrar till en god omvärldsbevakning.

Identifierade sårbarheter och brister i krisberedskapen inom Region Gotland och dess ansvarsområde och geografiska områdesansvar

Utifrån de identifierade kritiska beroenden, identifierade och analyserade risker samt Region Gotlands krisberedskap redovisas de övergripande identifierade sårbarheterna.

Energiförsörjning

Gotlands beroende av elförsörjning från fastlandet utgör en påtaglig sårbarhet. Dagens kapacitet är inte tillräckligt för att möta den kommande elektrifieringen av samhället såsom transporter och industri på Gotland.

It-/telekommunikationer

En sårbarhet är beroendet av it-/telekommunikationer. Störningar inom it-/telekommunikationer innebär stora konsekvenser för samhällsviktig verksamhet. Idag är det dock utmanande att specificera i vilken utsträckning konsekvenserna blir. Vidare är det tydligt att redundansen i it-/telekommunikationer fortsätter vara ett prioriterat område.

Vattenförsörjning

Gotland har genom sitt ö-läge ingen extern ytvattentillrinning och är därmed beroende av nederbörd. I takt med att klimatförändringarna accelererar väntas ytterligare påverkan på vattenförsörjningen. I jämförelse med andra kommuner har Gotland en stor sårbarhet med anledning av att det inte finns möjlighet att förstärka vattenförsörjningen från angränsande regioner.

Transporter

Gotlands ö-läge med begränsade resurser gör regionen sårbar vid avbrott i fastlandsförbindelsen. Avbrott innebär påverkan på distributionskedjor av varor, tjänster och material. Transportförbindelser är också viktigt utifrån hälso- och sjukvårdens arbete vid samhällsstörningar, likaså vid transporter för smittfarligt gods. För de identifierade samhällsviktiga verksamheterna är transporter och förbindelse avgörande. En sådan sårbarhet är Gotlands avsaknad av reservhamn för färjetrafiken. En reservhamn är avgörande för Gotlands förmåga att hantera samhällsstörningar. Nationellt arbete pågår med en framtida reservhamn för civil färjetrafik till och från Gotland.

Gotland har enbart privata aktörer som ansvarar för transporter till och från ön. Destination Gotland har ett uppdrag av Trafikverket att säkerställa ett visst antal turer per dygn. Flygbolag saknar helt en sådan överenskommelse utan bedriver enbart trafik utifrån affärsintresse.

Demokrati och beredskap

Arbetet med att upprätthålla lokal demokrati för att skydda grundläggande värden är central. Region Gotland har ett fortsatt stort behov av att arbeta med information,

kommunikation, säkerhetsskydd och informationssäkerhet. Avseende Region Gotlands beredskap har erfarenheter av inträffade händelser och identifierade risker, visat att det finns behov av fortsatt utbildning och övning för att höja kompetensen inom krisledningsorganisationen.

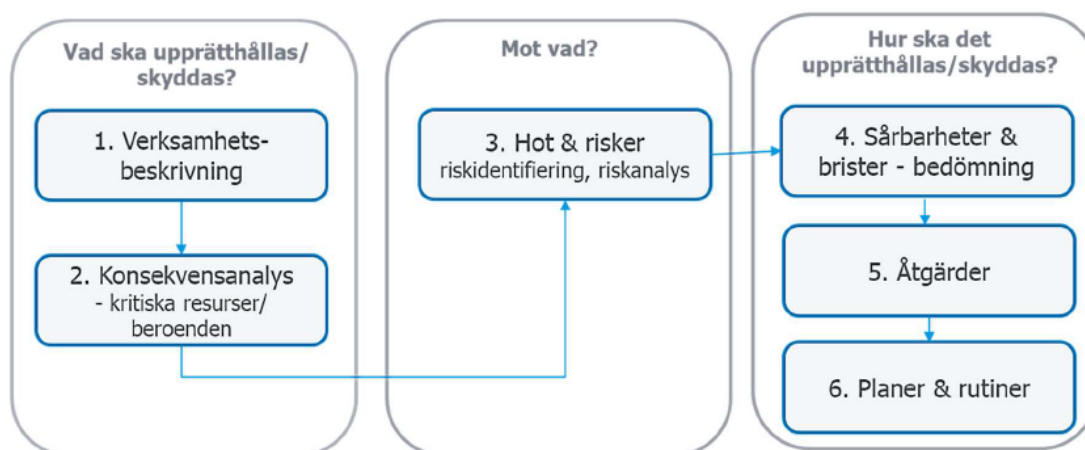
Bilaga 1. Arbetsprocess och metod

Nedan beskrivs en sammanfattning av arbetsprocessen och metoden för risk- och sårbarhetsanalysen.

Region Gotlands RSA-arbete sker koncernövergripande samt inom förvaltningar och bolag. Utifrån en sammanställning av förvaltningarnas och bolagens underlag skapas en aggregerad bild av Region Gotlands hot- och riskbild och samhällsviktig och kritisk verksamhet. Arbetet ska ske systematiskt och vara en integrerad del i ordinarie styrmodell och verksamhetsplanering. Utgångspunkten för RSA-arbetet är att upprätthålla och skydda samhällets skyddsvärden: liv och hälsa, samhällets funktionalitet, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, miljö och ekonomiska värden samt nationell suveränitet.

Utifrån samhällets skyddsvärden har Region Gotland utvecklat en metod för RSA-arbetet som baseras på PDCA-cykeln (Plan/Planera – etablera/förankra, Do/Genomföra, Check/Följa upp, Act/Förbättra och upprätthålla). Metoden är skapad för att gemensamt kunna arbeta med de tre närliggande områdena risk- och sårbarhetsanalys (RSA), kontinuitetshantering och säkerhetsskydd. Utbildning och övning finns med i PDCA-cykeln (i metoddelen ”Act/Förbättra och upprätthålla”).

Figur 2. Metoddelen ”Do/Genomföra” i Region Gotlands PDCA-cykel för RSA.

Metoddelen ”Genomförande/Do” är uppdelad i tre övergripande frågeställningar: vad ska skyddas/upprätthållas, mot vad och hur ska det upprätthållas/skyddas. Dessa innehåller sammanlagt sex metodsteg: verksamhetsbeskrivning, konsekvensanalys, hot och risker, sårbarheter och brister, åtgärder samt planer och rutiner.

Avgränsningar

Det finns flera närliggande områden där riskhantering även genomförs. Risker som rymms inom begreppet räddningstjänst utifrån lag (2003:778) om skydd mot olyckor hanteras i Handlingsprogram LSO, såsom oljeutsläpp och omfattande brand (t.ex. skogsbränder). En del risker som finns i handlingsprogrammet LSO behandlas även i denna rapport såsom naturolyckor och olycka med stort skadefall/stort utfall av drabbade, men då med ett koncernövergripande perspektiv. Natur/klimatolyckor behandlas enbart övergripande i denna rapport då risker på grund av klimatförändringar är vidare analyserade i Klimatanpassningsplanen.